

Paperittomien palvelut

Viranomaisnäkökulma ja "Helsinki"-malli

Integration 2018
Kulttuuritalo 19.9.2018

- **Viranomaisia velvoittava lainsäädäntö**
- **Helsingin kaupungin linjaus paperittomien palveluista**
- **Paperittomat Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan asiakkaana – tilastoja**
- **Paperiton asiakkaana, esimerkkitapauksia**
- **”Helsinki” mallin vahvuudet**
- **Tulevaisuuden kysymykset**

Viranomaisia velvoittava lainsäädäntö 1/5

” Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.”

Suomen perustuslaki 731/1999 [§ 19](#)

Viranomaisia velvoittava lainsäädäntö 2/5

” Jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut kotikuntalaissa tarkoitetulta kotikunnaltaan tai siltä kuntayhtymältä, johon kotikunta kuuluu, ellei muualla laissa toisin säädetä.”

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 [§ 12](#)

” [...] Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua.”

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 [§ 21](#)

Viranomaisia velvoittava lainsäädäntö 4/5

” Lastensuojeluasia tulee vireille hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä tai muu lastensuojelun työntekijä on saanut muutoin tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta.

[...]

Lisäksi on tehtävä sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään lastensuojelun tarve, ellei asia ole selvästi luonteeltaan sellainen, ettei lastensuojelun tukitoimia tarvita.”

Lastensuojelulaki [§ 26](#)

”Lastensuojelun järjestämisestä vastaa lapsen tai nuoren kotikunta. Jos se kunta, jossa lapsi tai nuori pääasiallisesti asuu, ei kotikuntalain 2 §:n tai 3 §:n 1 kohdan mukaan ole hänen kotikuntansa, lastensuojelun järjestämisestä vastaa lapsen tai nuoren asuinkunta.”

Lastensuojelulaki [§ 16](#)

Viranomaisia velvoittava lainsäädäntö 5/5

” Terveystieteiden ammattihenkilö ei saa sivulliselle luvatta ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon. Salassapitovelvollisuus säilyy ammatinharjoittamisen päättymisen jälkeen.”

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä [§ 17](#)

” Sosiaalihuollon järjestäjä tai tuottaja taikka niiden palveluksessa oleva samoin kuin sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutenkaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolo-velvollisuus. Vaitiolo-velvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt.”

Helsingin kaupungin linjaus

Monialainen
työryhmä
kokoontuu 6
kerta

Sote toimiala
säännöllisiä
työryhmä-
kokouksia

Monialainen
työryhmä-
työskentely
jatkuu

Sote
työryhmätyö
jatkuu

05/2017 kaupunginjohtaja asettaa
työryhmän tp-hakijoiden ja
paperittomien henkilöiden
palvelutarpeen slevittämiseksi.

11/2017 Helsingin kaupungin
valtuusto hyväksyi aloitteen
paperittomien tilanteen
edistämiseksi

02/2018 monialaisen
työryhmän selvitys
toimenpideohjeineen
julkaistaan

06/2018 sote-toimiala
julkaisi laajan
ohjeistuspaketin

Helsingin kaupungin linjaus

Valtuustossa ja sote-työryhmissä on linjattu muunmuassa että:

- Alle 18 vuotiaille annetaan samat terveydenhuollon palvelut kuin kuntalaisille (jo vuodesta 2014).
- Kiireellisten lisäksi *välttämättömät* sosiaali- ja terveysterveystyöpalvelut järjestetään aikuisille paperittomille.
- Hoitava lääkäri päättää tapauskohtaisesti, mikä on välttämätöntä hoitoa. Tämä koskee myös psykiatrista hoitoa.
- Suun terveydessä tavoitteena on kroonisten sairauksien etenemisen pysäyttäminen
- Rokotukset annetaan THL:n ohjeistuksen mukaan (mm polio, MPR, tetanus)
- Raskauteen liittyvät palvelut (ehkäisy, äitiysneuvola, synnytys, jälkitarkastus, raskauden keskeytys mm)
- Neuvolapalvelut
- Kiireellinen sosiaalihuolto, johon sisältyy maksusitoumus ruokakauppaan ja matkakorttiin sekä osa ruokarahasta rahana, jolla voi kattaa mm. puhelinmenoja

Helsingin kaupungin linjaus

Mitä muuta ”Helsinki” mallilla tarkoitetaan/ selvitysryhmän toimenpiteet:

Kaupunkia kattavat yhteiset linjaukset – palvelu ei eroa riippuen siitä, missä asioi.

Tiettyjen palvelujen keskittäminen;

- Sosiaalipalvelut
- Lastensuojelupalvelut
- Neuvolapalvelut

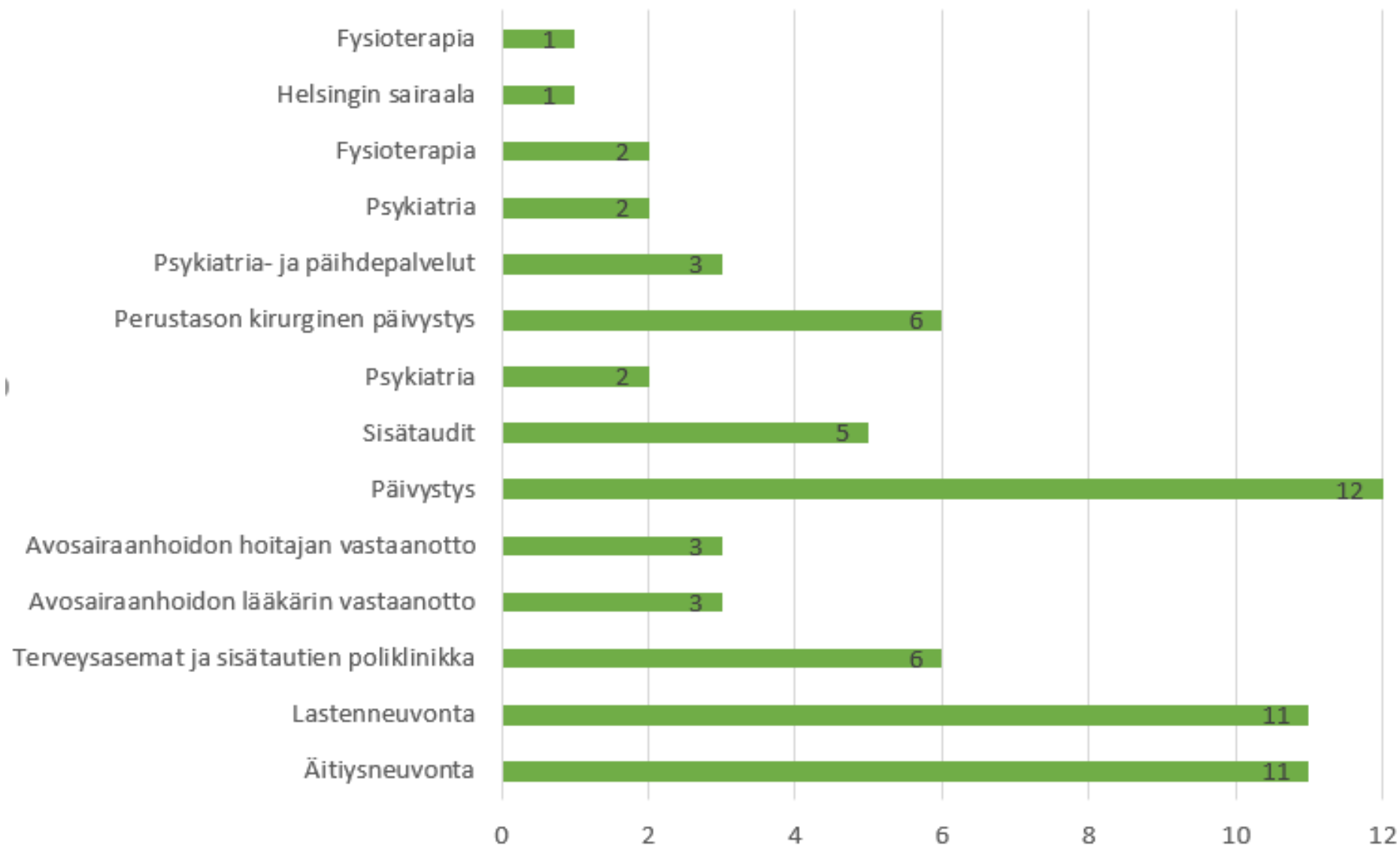
Terveystenhoitoa ei suoranaisesti keskitetty, vaan annetaan sieltä, mihin paperiton on hakeutunut. Yhteistyön kautta moni paperiton asioi kuitenkin Kalasataman THK:ssa.

Rakennetaan yhteistyötä järjestöjen ja ammatillisten palvelujen välillä.

Luodaan mekanismeja kustannusseuranta varten.

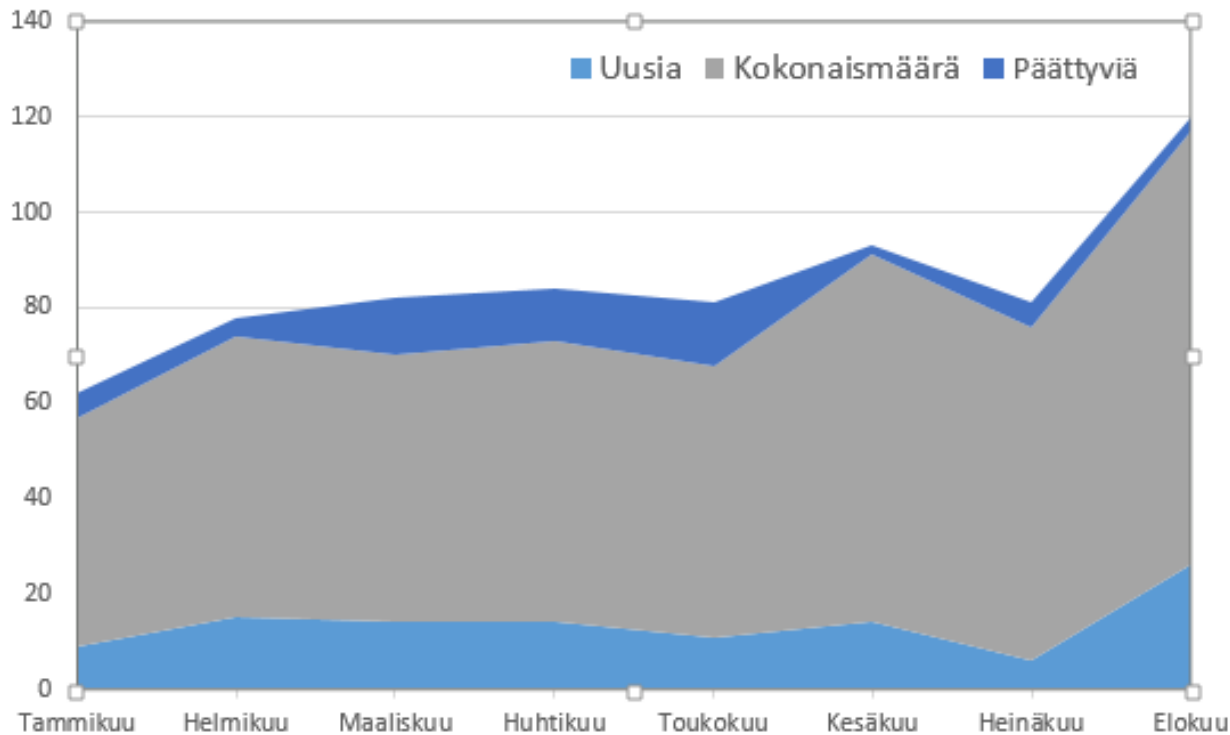
Paperittomat terveydenhuollon asiakkaana

Potilasluvumäärät tammi-heinäkuu 2018

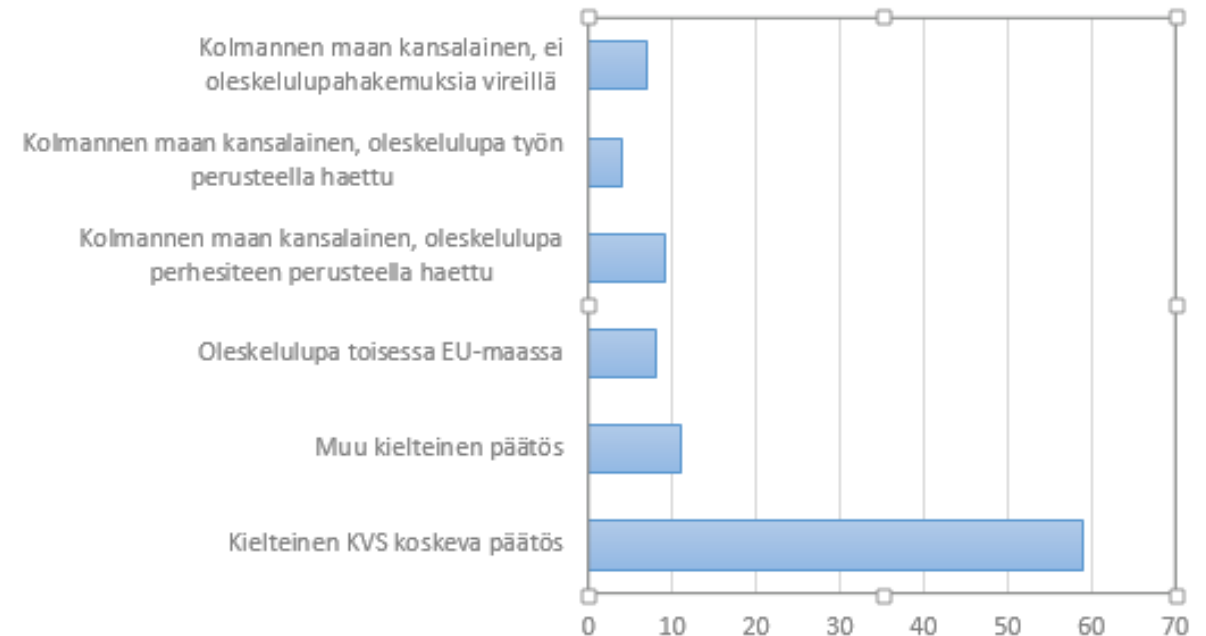
Paperittomat sosiaalihuollon asiakkaana

Sosiaalihuollon asiakasmäärät tammi- elokuu 2018

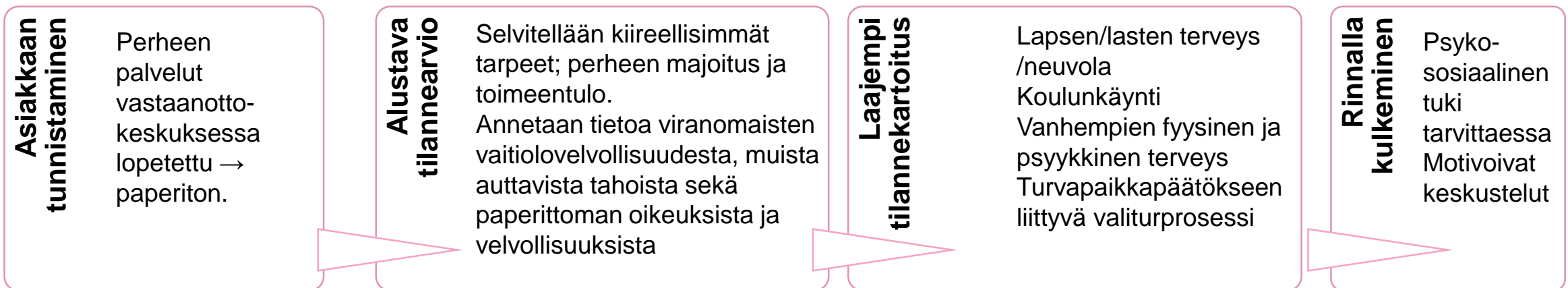
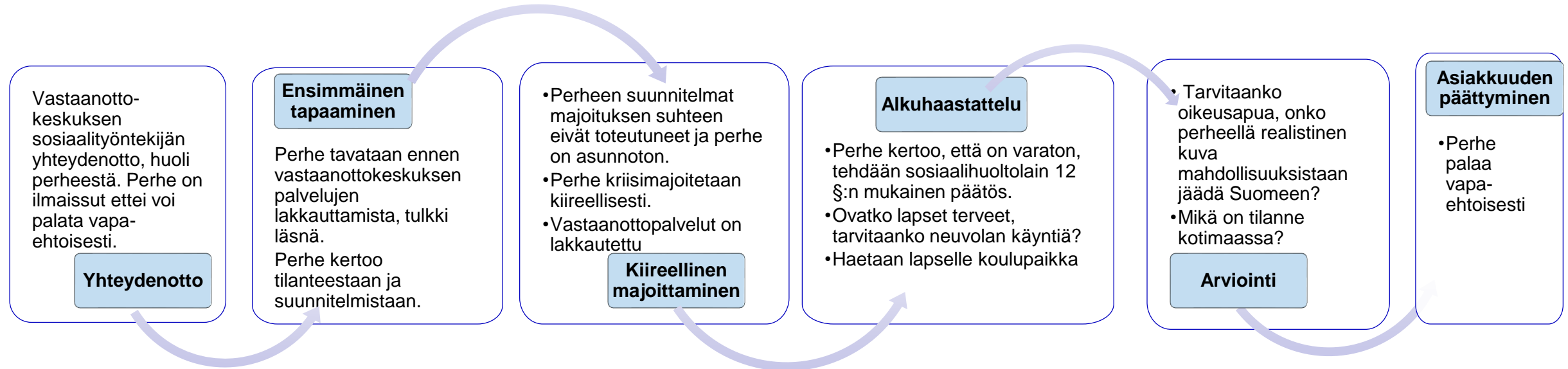

Paperittomuuden peruste

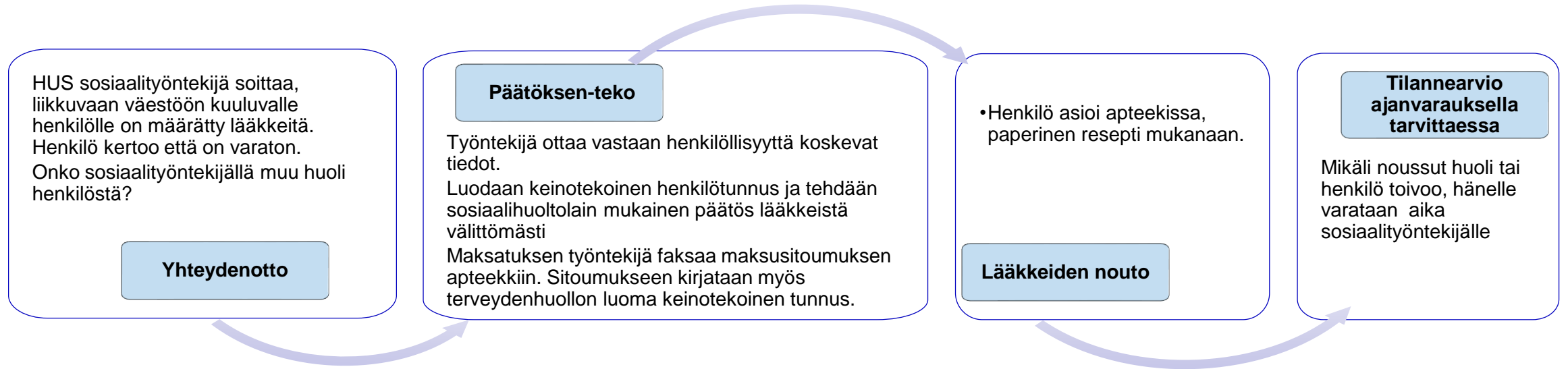
(Maahanmuuttoyksikön asiakkaat, %)

Perhe, joka saanut kielteisen päätöksen kvs-hakemukseen

EU-kansalainen ilman oman maan sosiaaliturvaa

Asiakkaan tunnistaminen

Tunnistaminen on tapahtunut muualla; henkilö ei kuulu oman maan sosiaaliturvan piiriin → paperiton.

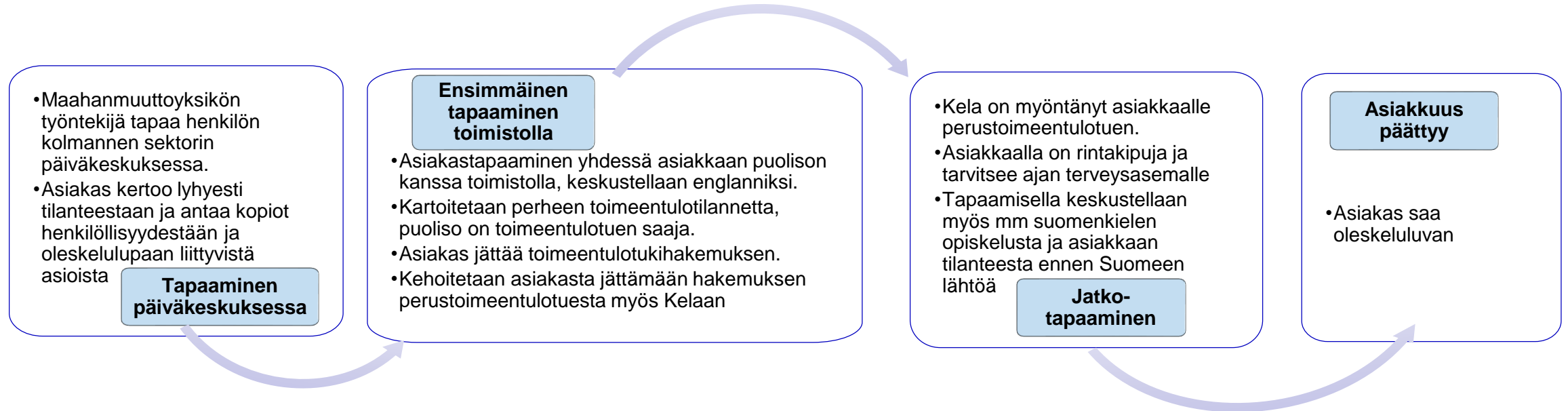
Alustava tilannearvio

Kiireellinen tarve lääkkeisiin.
Tarkistetaan yhteydenottajalta, onko muuta hoitoon liittyvää, mitä on huomioitava tai onko muu huoli henkilöstä.

Jatko-toimenpiteet

Asiakkaalle varataan aika tarvittaessa

Pakolaisasema toisessa EU maassa, py-hakemus vireillä Suomessa

Asiakkaan tunnistaminen

Selvitellään onko henkilöllä viisumi Suomeen sekä henkilöllisyyteen ja oleskelulupaan liittyviä asioita.

Alustava tilannearvio

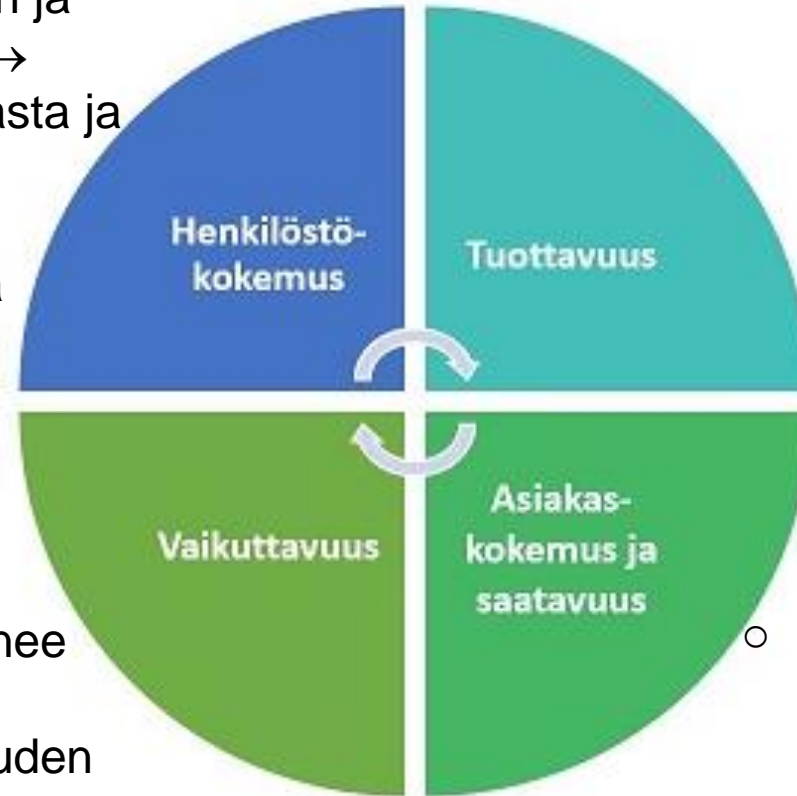
Mitkä ovat kiireellisimmät tarpeet ja toimeentulo. Annetaan tietoa viranomaisten vaihtolovelvollisuudesta, muista auttavista tahoista sekä paperittoman oikeuksista ja velvollisuuksista

Jatko toimenpiteet

Neuvonta asiakastilanteen tarpeen mukaan.

Helsinki mallin vahvuudet

- Työntekijän osaamisen ja tiedon keskittyminen → kokemus työn hallinnasta ja asiantuntijuudesta
- Kyky toimia konsultaatiotehtävissä

Asiakkaan psyykinen ja fyysinen toimintakyky paranee vakauttavan työn avulla. Asiakas kykenee tulevaisuuden suunnitteluun ja kestävimpien ratkaisujen tekemiseen.

- Palvelujen keskittäminen edesauttaa seurannan toteuttamista
- Asia voidaan ratkaista nopeammin, kun asia hoitaa perehtynyt työntekijä
- Virheratkaisujen riskit pienemmät
- Luodaan luottamukseen perustuvia verkostoja

- Asiointi ja tunnistaminen tutun työntekijän luona vähentää asiakkaan vaaran pelkoa
- Asiakkaan tarpeet kohdataan ja ymmärretään asiantuntevasti, asiakas ei tarvitse kertoa samaa toistamiseen tai asioida monen eri ihmisen kanssa samasta asiasta

Lisätieto

Työryhmän selvitys: [Paperittomiin henkilöihin liittyvät haasteet, palvelutarpeet ja toimenpiteet](#). 2018

[Paperittomat Suomessa 2017](#). Turun Yliopisto.

STM:n Kuntainfot

- STM:n Kuntainfo [2/2017](#) Kunnille suositukset laittomasti maassa oleskelleiden kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon
- STM:n Kuntainfo [4/2017](#) Maahanmuuttajataustaisten lasten ja raskaana olevien naisten oikeus terveydenhuollon palveluihin Suomessa
- STM:n Kuntainfo [2/2016](#) Turvapaikanhakijoiden oikeus lastensuojelun palveluihin

[Guidelines](#). Promoting the Human Rights and the Best Interests of the Child in Transnational Child Protection Cases

[Transnational Child Protection](#): Practical guide for caseworkers and case officers